

Doeltreffend risicomanagement

Fundamentele vereisten

Zekere & onzekere risico's

1

PROF. DR. KATHLEEN VAN HEUVERSWYN

SERV 7.12.2010

Achtergrond

2

- 12 jaar ervaring als juridisch adviseur civiele veiligheid, arbeidsveiligheid, Sevesorisico's
- 5 jaar academische ervaring, incl. doctoraal onderzoek 'risicoreguleringsmanagement' (UGent, UA)
- Momenteel:
 - Docent preventie- & welzijnsmanagement HUBrussel
 - Wetenschappelijk medewerker ARGoSS (UA)
 - Adviseur JURRISK

Bronnen

3

- Vanuit verschillende disciplines:

**Fundamentele vereisten in kaart gebracht
om op een efficiënte en effectieve manier
met risico's om te gaan**

Effectiviteit/doeltreffendheid = de resultaten behalen die men
wenst te behalen

Efficiëntie/doelmatigheid = de gewenste resultaten behalen op
een *optimale* manier

Generieke fundamentele vereisten

4

- Gemeenschappelijke kenmerken ongeacht het type risico, zowel voor zekere als onzekere risico's:
 1. **Systeembenadering:**
 1. Het beleid bepalen, plannen, uitwerken (algemeen beleid, incl. specifiek risicobeleid)
 2. Verantwoordelijken aanwijzen, middelen toewijzen
 3. Uitvoering van het beleid
 4. Alle voorgaande aspecten evalueren – kwaliteitsprincipe van continue verbetering of Deming cyclus PDCA

Generieke fundamentele vereisten

5

- Gemeenschappelijke kenmerken ongeacht het type risico, zowel voor zekere als onzekere risico's:
 2. **Procesbenadering:** chronologische opeenvolgende en functioneel inter-afhankelijke processtappen leiden tot de gewenste resultaten:
 1. **Risicoanalyse:** info over gevaar, blootstelling & mogelijke impact = kans x effect, risicofactoren
↓ resultaten
 2. **Input voor het beleid:**
In welke mate bedreigen de risico's de algemene beleidsdoelstellingen ⇔ welk (risico)beleid is er nodig om de risico's aan te pakken
↓ keuze aan maatregelen

Generieke fundamentele vereisten

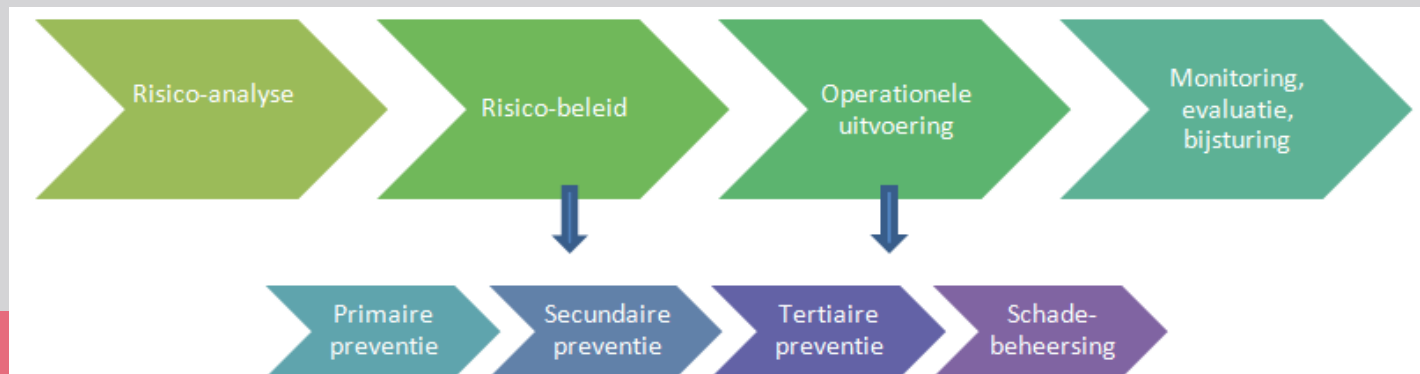
6

- Gemeenschappelijke kenmerken ongeacht het type risico, zowel voor zekere als onzekere risico's:

↓ keuze aan maatregelen

3. Uitvoering vh beleid: operationeel risicomanagement

- ✦ **Primaire preventie:** risico's vermijden
- ✦ **Secundaire preventie:** incidenten/accidenten vermijden
- ✦ **Tertiaire preventie:** schade vermijden of beperken
- ✦ **Schadebeheersingsmaatregelen** voor restrisico's en falende preventie (herstel of vergoeding)

Generieke fundamentele vereisten

7

- Naast **techn(olog)ische input** voor het beleid over het mathematisch risico: nog 2 andere dimensies die input geven voor onderbouwde beleidsbeslissingen:
 - **Economische overwegingen:**
Voor een optimale besteding van schaarse middelen
Kosten-baten analyses
 - **Sociale overwegingen:**
Zijn er maatregelen gewenst, is er een draagvlak?
Welke middelen is men bereid hier tegenover te stellen
< psychologische/individuele & sociologische/collectieve dimensie
Bv. nucleair risico ⇔ gsm-gebruik

Generieke fundamentele vereisten

8

- Generieke vereisten voor zekere en onzekere risico's samengevat:
 - **Systeembenadering**, incl. **continu verbeteren**; **procesbenadering**
 - Drie disciplines geven – complementaire - input voor onderbouwde beleidsbeslissingen:
 - **Techn(olog)ische dimensie:**
 - Informatie over het mathematisch risico: kans x effect
 - **Economische dimensie:**
 - Informatie over kosten en baten => meerdere mogelijke opties voor een optimale besteding van middelen, in functie van een evenwicht tussen de kans op schade vs de kans op 'winst'
 - **Sociale dimensie:**
 - Informatie over het subjectief risico = de individuele (psychologische) en collectieve (sociologische) perceptie < waarden, maatschappelijke aanvaardbaarheid

Specifieke vereisten igv onzekerheid

9

- **Specifiek bij onzekerheid: bepaalde aspecten die aan belang winnen:**
 - **Techn(olog)ische dimensie:**
 - ✦ Niet alleen informatie over de kenmerken van het risico, maar ook over de mate van onzekerheid over die kenmerken
 - De belangrijkste criteria voorgeschreven door het **voorzorgsbeginsel** (EU Comm.):
 - ✦ Een **breder waaier aan maatregelen**: Naast preventieve maatregelen, extra onderzoek, evt. verbod, ...
 - ✦ **Socio-economische overwegingen**: Omdat een technologische RA geen sluitende antwoorden biedt
 - ✦ Maatregelen met een **tijdelijk karakter**, om rekening te houden met gewijzigde kennis en inzichten (techn.), evoluerende perceptie (soc.), bereidheid tot investeren (econ.)

Specifieke vereisten igv onzekerheid

10

- Het verschil is eerder gradueel dan fundamenteel
 - Zekere risico's = **relatieve zekerheid** (over de kenmerken/impact)
 - ✦ Nieuwe kennis kan nieuwe potentiële impact, interacties of cumulatieve effecten aan het licht brengen.
Bv. asbest: jarenlang geen issue
 - De **maatschappelijke aanvaardbaarheid** t.o.v. een zeker risico kan ook **evolueren**
 - ✦ Bv. nucleair risico: van hevige tegenstand in de jaren '60/'70 tot relatieve acceptatie vandaag
 - Beslissingen m.b.t. zekere risico's hebben betrekking op de **toekomst** < houdt m.a.w. altijd een aantal onzekerheden in

Ook voor 'zekere' risico's: nodig om regelmatig te evalueren:
de kenmerken, mate van (on)zekerheid (techn.),
de middelen (econ.)
en de perceptie/aanvaardbaarheid (soc.)

Twee bedenkingen tot besluit

11

1. Er is **geen fundamenteel verschillende aanpak nodig** voor onzekere risico's:
 - Onzekerheid is een constitutief element van elke beslissingsprocedure
 - Dezelfde management- of beleidslogica is van toepassing op onzekere en zekere risico's: RA – Beleid – Implementatie – Evaluatie
 - Specifiek bij onzekerheid: verhoogde aandacht voor de criteria die het voorzorgsbeginsel aanbrengt:
 - ✦ een **brede**re waaier aan optionele beleidsmaatregelen,
 - ✦ met een per definitie tijdelijk**er** karakter,
 - ✦ **meer** input vanuit socio-economische overwegingen.

Twee bedenkingen tot besluit

12

2. Vlaanderen heeft reeds een beleidsinstrument dat diezelfde logica volgt en de algemene processtappen omvat:

de **Reguleringsimpactanalyse** - RIA:

mits enkele aanvullingen omwille van de **specifieke vereisten** van risicomanagement kan de RIA voldoen als een risico-beleidsinstrument:

RA ↔ RIA ↔ RIE

Primaire Preventie
Secundaire Preventie
Tertiaire preventie
Schadebeheersing